

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ГЕОРГИЕВА С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 16085/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 ЮЛИ 2008

ВЛЯЗЛО В СИЛА НА

03/10/2008

Това решение ще стане окончателно при условията определени в член 44 § 2 от Конвенцията. То може да претърпи поправки по формата.

По делото Георгиева с/у България /Ш/,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение) в състав от :

Пеер Лоренцен, *председател*,
Раит Маруст,
Карел Юнгвирт,
Володимир Буткевич,
Изабел Берро-Льофевр,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,
и Клаудия Вестердик, *секретар на отделението*,
След обсъждане на заседание на състава на 10 юни 2008 г.,
Постанови следното Решение, прието на същата дата :

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Производството е образувано по жалба (№ 16085/2), отправена срещу Република България, с която българската гражданка, г-ца Елена Георгиева Георгиева („жалбоподателката“) е сезирала Съда на 1 април 2002 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателката се представлява от адвокат Е. Недева, от Пловдивската адвокатска колегия. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент, г-жа М. Коцева, от Министерството на правосъдието.

3. На 23 октомври 2006 г., Съдът обяви жалбата за частично недопустима, като реши да съобщи на Правителството мотивите по жалбата, които се основават на член 5 § 3 и 4. Позовавайки се на разпоредбите на член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът освен това реши да бъдат разгледани едновременно допустимостта и съдържанието на жалбата.

ФАКТИЧЕСКАТА ОБСТАНОВКА**I. ФАКТИТЕ ПО СЛУЧАЯ**

4. Жалбоподателката е родена през 1979 и живее в Пловдив.

5. На 17 юни 2001 г., тя е арестувана от полицейски патрул. Полицаяте изземват от нея пакетче, съдържащо 0,06 грама прахообразна субстанция, която се оказва хероин. Образувано е следствие срещу жалбоподателката за незаконно придобиване и

притежание на наркотици, престъпление, наказуемо по член 354а, алинея 1 от Наказателния кодекс. Разследването е поверено на следствените органи в Пловдив.

6. На 12 август 2001 г., жалбоподателката отново е арестувана от полицейски патрул. От нея са иззети четири пликчета, съдържащи общо 0,245 грама хероин. Същият ден тя е задържана за двадесет и четири часа.

7. Разкрита е втора процедура за придобиване и притежание на наркотици и разследването е поверено на следствената служба в Пловдив.

8. На 13 август 2001 г., жалбоподателката е прегледана от лекар, който констатира, че тя е зависима към хероина. На същия ден тя е задържана за двадесет и четири часа от разследващият магистрат. Предварителният ѝ арест е продължен от районния прокурор на Пловдив за период от седемдесет и два часа, считани от 13 август 2001 г.

9. На 15 август 2001 г., заинтересованата е обвинена от разследващия в незаконно придобиване и притежаване на наркотици и е била разпитана от него. Разпоредена е експертиза, която да определи дали иззетото количество наркотици може да бъде консумирано на един път от жалбоподателката.

10. На 16 август 2001 г., заинтересованата е изправена пред съдия от Пловдивския районен съд, който я поставя под временен арест. Съдът констатира, че веществените доказателства поддържат подозренията за извършване, от страна на жалбоподателката, на наказателно престъпление. Освен това, тъй като тя вече е била обвиняема за подобни случаи, той заключава, че съществува риск от извършване на нови престъпления.

11. На 8 октомври 2001 г. Пловдивският районен съд разглежда жалба, подадена от жалбоподателката срещу задържането ѝ и я отхвърля, като счита, на основание на събрани доказателства, че има сериозни причини жалбоподателката да бъде подозирана в извършване на престъпление, което ѝ се преписва. Предвиденото наказание е не по-малко от десет години затвор. Освен това, тъй като се отнася за второ обвинение на основата на подобни факти, първото от които датира от 17 юни 2001 г., доказвало съществуването на риск от бягство или извършване на нови нарушения. Съдът преценява, че въпросът дали иззетия наркотик е бил предназначен за еднократна консумация от заинтересованата, е въпрос, който се отнася до същността на делото и няма последствия върху законосъобразността на временния арест. Това решение е потвърдено на 16 октомври 2001 г., от Пловдивският апелативен съд със същите мотиви.

12. На 14 ноември 2001 г. Пловдивският районен съд разглежда втора молба за освобождаване от страна на жалбоподателката. Пред

съда, адвокатът на заинтересованата педира, че вече са извършени всички мерки по разследването, с изключение на експертизата, разпоредена на 15 август 2001 г. Той посочва също така, че двете наказателни преследвания са обединени от следствената служба на 28 септември 2001 г. Същият ден, след обсъждане, районният съд отхвърля молбата за освобождаване на заинтересованата. Той констатира също, че доказателствата по делото поддържат подозрението, че жалбоподателката е извършила престъпление. Той констатира също, че съществува риск от извършване на нови престъпления или укриване от правосъдието, като се има предвид присъдата, която жалбоподателката рискува да ѝ бъде наложена (затвор над десет години) и поради факта, че тя е хващана на два пъти на местопрестъплението за притежание на дрога. Това решение е потвърдено на 20 ноември от Пловдивския апелативен със същите мотиви.

13. През януари 2002 г. е формулирана трета жалба за изменение на мярката за неотклонение от страна на жалбоподателката. Нейните адвокати протестират срещу прекомерния срок на задържането под стража и се позовават на неизвършването на разпоредената на 15 август 2001 г. експертиза. Те искат налагане на мярка за неотклонение забрана за напускане на града без предварително разрешение (*подписка*) с мотивите, че жалбоподателката е безработна и няма необходимите средства, за да плати парична гаранция.

14. На 25 януари 2002 г. районният съд отхвърля молбата на жалбоподателката. Той констатира, че няма нови обстоятелства, даващи основание за изменение на мярката за неотклонение. Съдът взема предвид, че жалбоподателката все още е застрашена от присъда затвор над десет години и, че нейната зависимост от хероин прави реален и сериозен риска от извършване на нови престъпления. Освен това, той преценява, че временният арест на жалбоподателката не надвишава разумните граници. Жалбоподателката оспорва това решение пред Пловдивския апелативен съд.

15. На 31 януари 2002 г., Пловдивският апелативен съд прекратява временния арест на жалбоподателката. Той счита, че са извършени всички мерки по разследването и, че остава само да се определи дали количеството иззета дрога е било предназначено за еднократна лична консумация, нещо което е трябвало да определи експертизата, разпоредена на 15 август 2001 г. Апелативният съд взема предвид продължителността на ареста, която към този момент е била над пет месеца. Без да излага специфични мотиви, апелативният съд налага на жалбоподателката мярка за неотклонение парична гаранция от 1 500 лева (или около 750 евро). Поради това, че не може да набави тази сума, жалбоподателката остава под стража до края на следствието, водено срещу нея.

16. С разпореждане от 4 март 2002 г. Пловдивският районен прокурор прекратява следствените действия срещу жалбоподателката с мотива, че държаното от жалбоподателката количество хероин е било предназначено за еднократна лична консумация. Жалбоподателката е освободена на същия ден.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Задържане под стража

17. Член 152 от Наказателно-процесуалният кодекс от 1974 е предвиждал задържане под стража на обвинен, ако той подлежи на наказание лишаване от свобода и ако съществува реален риск той да извърши ново наказателно престъпление или пък да се опита да се укрие от правосъдието (алинея 1). Освен при доказателства за обратното, реалният риск е бил предполагаем, особено ако лицето е било заплашено от присъда от лишаване от свобода над десет години (алинеи 2, 4).

Б. Наказателният кодекс

18. Алинея 1 от член 354а от Наказателния кодекс (« НК ») предвижда лишаване от свобода от десет до петнадесет години и глоба от сто хиляди до двеста хиляди лева за придобиване и притежаване без разрешение на високо рискови за здравето наркотични вещества. Съгласно Приложение № 1 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, хероинът е от групата на наркотичните вещества с висока степен на риск.

19. Алинея 3 от член 354а от НК, в тогава действащата си версия гласи:

« Не се наказва лице в зависимост от наркотици, което придобива, (...) притежава (...) наркотици или други аналогични продукти, когато количеството им показва, че те са предназначени да бъдат консумирани еднократно. »

20. Тази законова разпоредба е била отменена през март 2004 г.

ПРАВНА ОБСТАНОВКА

I. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 3 НА КОНВЕНЦИЯТА

21. Жалбоподателката се оплаква от продължителността на задържането си. Тя се позовава на член 5 § 3 от Конвенцията, който в частта си, отнасяща се до случая, гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на параграф 1 с) на този член /.../ има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.”

22. Освен това, жалбоподателката обвинява вътрешните правораздавателни органи, че не са взели предвид нейната зависимост от хероин, при потвърждаване на решенията за задържането ѝ под стража. Тя също отправя обвинение, че ѝ е наложена прекалено голяма парична гаранция и то при отсъствието на доходи.

23. Правителството не зае позиция в това отношение.

A. По допустимостта

24. Съдът констатира, че мотивите по тази жалба не са определено без основание по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва освен това, че не се сблъсква с никакъв друг мотив за недопустимост. Така, че трябва да се обяви за допустима.

B. По същество

25. Съдът отбелязва, че жалбоподателката е била задържана и арестувана на 12 август 2001 г. и, че е била освободена на 4 март 2002 г. От това следва, че арестът на жалбоподателката е продължил шест месеца и двадесет дни.

26. Съдът припомня, че продължаващото съществуване на основания, които позволяват да бъде заподозряно задържаното лице в извършването на престъпление, е условие *sine qua non* за законосъобразно продължаване на задържането, но след известно време това не е достатъчно. Тогава Съдът трябва да определи, дали другите мотиви, възприети от съдебните органи, продължават да дават законно основание за лишаване от свобода. Когато те се окажат „основателни” и „достатъчни”, той търси в допълнение дали компетентните национални власти са положили „особено старание” за

продължаване на процедурата (*Хамънов с/у България*, № 44062/98, § 68, 8 април 2004 г. ; *Wesołowski с/у Полша*, № 29687/96, § 52, 22 юни 2004 г.).

27. В случая, Съдът отбелязва, че жалбоподателката е задържана на местопрестъплението с наркотици (параграф 6 по-горе). В светлината на този факт и на разпоредбите на българския наказателен кодекс (параграфи 18 и 19 по-горе), той счита, че всъщност е имало достатъчно основания жалбоподателката да бъде заподозряна в извършване на престъпление. Оттук нататък, остава Съдът да установи, дали националните съдилища са изложили „основателни” и „достатъчни” аргументи, за да задържат жалбоподателката под стража и дали наказателното дело срещу нея е водено с „особено усърдие”.

28. Що се отнася до основателността на мотивите изложени от националните съдилища, Съдът отбелязва, че оспорваните решения са оправдавани със съществуването на опасност от бягство или извършване на нови престъпления (параграфи 11 до 14 по-горе). В подкрепа на тази констатация, вътрешните власти изтъкват тежестта на предвижданата присъда (параграфи 11,12 и 14 по-горе), фактът че жалбоподателката е залавяна два пъти на местопрестъплението в притежание на наркотици (параграфи 11 и 12 по-горе) и това, че тя е била зависима от хероин (параграф 14 по-горе). Съдът приема, че мотивите на правораздаването за задържане под стража на жалбоподателката, не са били лишени от основание.

29. Въпреки това, той отбелязва, че вътрешното право не е предвиждало наказателни санкции за притежаване или придобиване на наркотици от зависимо лице, ако количеството е предназначено за еднократна лична консумация (параграф 19 по-горе). Като се има предвид това, че зависимостта на жалбоподателката от хероин е била установена на другия ден след ареста ѝ (параграф 8 по-горе), Съдът подчертава, че задължението на властите да водят наказателното разследване с особено усърдие, е включвало необходимостта да се установи във възможно най-кратък срок, дали количеството на иззетата дрога е могло да бъде консумирано от жалбоподателката еднократно. Експертизата, която е трябвало да отговори на този въпрос, е била разпоредена на 15 август 2001 г. (параграф 9 по-горе). А на 31 януари 2002 г., или пет месеца и шестнадесет дни по-късно, тя все още не е била извършена (параграф 15 по-горе). Съдът отбелязва, че правителството не е изложило аргументи за оправдаването на подобно забавяне в наказателното производство, докато жалбоподателката е била задържана под стража. Поради това, Съдът заключава, че органите отговорни за наказателното разследване не са го водили с „особено усърдие”, което се изисква от член 5 § 3 на Конвенцията.

30. Освен това, Съдът констатира, че дори след изменението на мярката за неотклонение на 31 януари 2002 г., жалбоподателката е останала задържана, поради невъзможност да плати наложената гаранция (параграф 15 по-горе). Той напомня, че размерът на гаранцията трябва да бъде преценяван основно по отношение на личното положение на заинтересованото лице и на неговите възможности (*Христова с/у България*, № 60859/00, § 110, 7 декември 2006 г.). И въпреки че жалбоподателката е декларирала, че е безработна и не разполага със сигурни доходи, съдът ѝ е наложил гаранция от 1 500 лева (или около 750 EUR). Съдът отбелязва, че районния съд не е изложил аргументи, за да оправдае своя избор за размера на гаранцията. По този начин, държавните органи не са показали, че са определили размера на гаранцията въз основа на доходите и особеното положение на жалбоподателката.

31. В заключение, Съдът счита, че продължителността на задържане на жалбоподателката не е била разумна, особено поради факта, че наказателното разследване не е било водено с необходимата бързина и поради отсъствие на аргументи, оправдаващи размера на наложената гаранция. С оглед на това, налице е нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията.

II. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

32. Жалбоподателката се жалва от продължителността на извършване на контрол относно законността на нейното задържане. Тя се позовава на член 5 § 4 от Конвенцията, който в частта си, отнасяща се за конкретния случай, гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице”

33. Жалбоподателката твърди, че вътрешното правосъдие не е яразгледало всички обстоятелства можещи да повлияят на правомерността на нейното задържане. Пропуснато е най-вече да бъде взета предвид нейната зависимост от хероин и нейното лично състояние.

34. Правителството не заема позиция в това отношение.

A. По допустимостта

35. Съдът констатира, че мотивите по тази жалба не са явно неоснователни по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Съдът

отбелязва освен това, че не се сблъсква с никакъв друг мотив за недопустимост. Така, че следва да се обяви за допустима.

Б. По същество

36. Съдът припомня, че член 5 § 4 от Конвенцията гарантира на задържаните или поставените под стража лица, правото на преглед с оглед спазване на изискванията на процедурата и по същество на необходимите условия за „правомерност” на тяхното лишаване от свобода, по смисъла на Конвенцията. Вследствие на това, компетентният съд трябва да провери едновременно спазването на вътрешните процедурни правила и разумния характер на подозренията, мотивиращи ареста, както и законосъобразността на целта преследвана от тях и след това на задържането. (*Недялков с/у България*, № 44241/98, § 72, 3 ноември 2005 г.).

37. Член 5 § 4 от Конвенцията не задължава съдията разглеждащ една жалба срещу задържане да проучи в дълбочина всеки от аргументите представени от обжалващия. Въпреки това, гаранциите на тази разпоредба биха били лишени от своя смисъл ако съдията, опирайки се на вътрешното право и практики, би могъл да счете като лишени от логика или да пропусне да вземе предвид, конкретни факти изтъкнати от задържания и, които са в състояние да хвърлят съмнение относно необходимите условия за „законосъобразност”, по смисъла на Конвенцията, на лишаването от свобода (горе-цитирано решение *Недялков*, § 75 ; *Svipsta с/у Латвия*, № 66820/01, § 129, ЕСПЧ 2006-... (Извлечения)).

38. В случая, Съдът наблюдава, че жалбоподателката изтъква пред вътрешните съдилища своята зависимост от хероин и поради малкото количество заловено в нея, възможността за прилагане от страна на съда на разпоредбите от вътрешното право, които не предвиждат присъда в подобни случаи (параграф 11 по-горе). По силата на член 354а, алинея 3, от тогава действащия НК (параграф 19 по-горе), Съдът счита, че това е било достатъчен аргумент за преценка на необходимостта жалбоподателката да остане задържана.

39. А вътрешните съдилища са отказали да се произнесат по тази точка с мотива, че става дума за въпрос по съществото на делото (параграф 11 по-горе). Съдът вече е имал възможността да констатира, при други дела срещу България, че този подход на вътрешната юрисдикция не може да бъде оправдан с целта да се осигури спазването на безпристрастността на наказателните съдилища, които в българската правова система трябва да се произнасят както по законосъобразността на задържането на обвиняемия, така и по съществото на делото (*Илижков с/у България*, № 33977/96, §§ 97 и 98, 26 юли 2001 г.).

40. Съдът счита, че фактът че един от аргументите на заинтересованата, в полза на нейното освобождаване, се отнася също и до съществуването на делото, не може да оправдае отказа на съдилищата да го разгледат, доколкото този аргумент се е оказвал подходящ за оценка на законосъобразността на задържането. Задължение на държавата-ответник е да организира съдебната си система и да приеме подходящи мерки така, че да позволи на съдилищата да вземат предвид подобни аргументи в рамките на съдебния надзор относно законосъобразността на задържането. Освен това, когато едно задържано лице се оплаква от прекалената продължителност на своето задържане и от липсата на експедитивност на разследването, съдилищата трябва, в такъв случай, да могат да посочат на преследващите органи, необходимите мерки, които трябва да бъдат предприети за ефикасното провеждане на разследването.

41. В светлината на гореизложеното, Съдът счита, че отказът на националните съдилища да разгледат съответните аргументи, представени от жалбоподателката в полза на нейното освобождаване е лишило заинтересованата от адекватен съдебен надзор на нейното задържане. Така, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

42. По смисъла на член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна. „

А. Вреди

43. Жалбоподателката претендира 9 000 евро (EUR) за понесени неимуществени вреди.

44. Правителството не представя становище в това отношение.

45. Съдът счита, че жалбоподателката без съмнение е понесла неимуществени вреди поради задържането си под стража и от липсата на ефикасно разглеждане на нейните молби за освобождаване. Произнасяйки се по справедливост, съгласно член 41 от Конвенцията, Съдът счита, че на жалбоподателката следва да бъдат присъдени 3 000 евро за неимуществени вреди.

Б. Разходи и разноски

46. Жалбоподателката претендира също 5 400 евро разноски за защита пред съда и пред вътрешните съдилища и 184 евро за разноски за превод и пощенски разходи. Тя моли Съда присъдената сума за разноски да бъде преведена директно по сметката на нейния представител, адвокат Е. Недева

47. Правителството не е изразило становище по този въпрос.

48. Съдът констатира, че една част от изразените мотиви в жалбата са били отхвърлени като недопустими (виж частично решение за допустимостта от 23 октомври 2006 г.). С оглед на доказателствата, с които разполага и установените критерии в неговата съдебна практика, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 2 000 евро за всички разноски, която да се преведе директно по сметката на представителя на заинтересованата.

В. Лихва за забава

49. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Приема*, че жалбата е допустима по отношение на претендираните нарушения на член 5 §§ 3 и 4 от Конвенцията ;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията ;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията ;
4. *Приема*
 - а) че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от влизането в сила на решението, съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми като легова равносстойност по курса, приложим в деня на плащането:
 - i. 3 000 евро (три хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за неимуществени вреди;
 - ii. 2 000 евро (две хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателката за разходи, които да се изплатят по банковата сметка на нейния представител;
 - б) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процента;
5. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 3 юли 2008 г. в съответствие на член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия ВЕСТЕРДИК

Пеер ЛОРЕНЦЕН

Секретар

Председател